

5. Лазер-Паньків О.В. Особливості давньогрецької зооморфної метафори на позначення рис характеру людини / О.В. Лазер-Паньків // Мовні і концептуальні картини світу. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2012. – С. 391–398.

6. Левченко О.П. Принципи зооцентризму у фразеотворенні / О.П. Левченко // Проблеми зіставної семантики : зб. наук. ст. – К. : КДЛУ, 2001. – С. 206–209.

7. Пасюківська М.В. До проблеми мовного образу птахів в польській фразеології / М.В. Пасюківська // Київські полоністичні студії. Європейський вимір української полоністики. – 2007. – Т. IX. – С. 541–546.

8. Покровська І.Л. Національна специфіка семантики турецьких фразеологізмів з компонентом-зоонімом : автореф. дис на здобуття наук ступеня канд. філол. наук : 10.02.13 “Мови народів Азії, Африки, аборигенів Америки та Австралії” / І.Л. Покровська. – К. 2007. – 20 с.

9. Ужченко В.Д. Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні : автореф. дис на здобуття наук ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 “Українська мова” / В.Д. Ужченко. – Х., 2000. – 18 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Корж Н.Г., Луцька Ф.Й. Из скарбниці античної мудрості / Н.Г. Корж, Ф.Й. Луцька. – К. : Вища школа., 1988. – 320 с.

2. Латинська фразеологія : слов.-довід. / авт., уклад. П. І. Осипов. – К. : Академвидав, 2009. – 344 с.

3. Цимбалюк Ю.В. Латинські прислів'я і приказки / Ю.В. Цимбалюк. – К. : Вища шк., 1990. – 436 с.

УДК 811.111'42

Писаренко Л.М. (м. Харків)

ДИСКУРС ПОЛІТИЧНОГО ТОК-ШОУ ЯК ГІБРИДНИЙ ТИП ДИСКУРСУ

У статті розглядається дискурс ток-шоу як гібридний тип дискурсу, що поєднує характеристики, що об'єднує характеристики інституційного та побутового дискурсу. Виділяються основні категорії дискурсу політичного ток-шоу.

Ключові слова: дискурс, категорії, дискурс ток-шоу.

В статье рассматривается дискурс ток-шоу как гибридный тип дискурса, объединяющий характеристики институционального и бытового дискурса. Выделяются основные категории дискурса политического ток-шоу.

Ключевые слова: дискурс, категории, дискурс ток-шоу.

This article explores talk show discourse as a hybrid type of discourse that exhibits characteristics of institutional and casual conversation discourse. Main categories of political talk show discourse are distinguished.

Key words: discourse, categories, talk show discourse.

Телебачення як соціальний інститут привертає увагу вчених та дослідників різних галузей науки: філософії, журналістики, політології, психології, соціології та інших, оскільки є невід'ємною частиною соціального та культурного життя сучасного суспільства, що здатна впливати на світогляд його членів, формувати національну культуру і знаходить своє відображення у мові. Дослідження масмедіа ведеться вітчизняними та зарубіжними вченими-лінгвістами у різних напрямках: теорії комунікації (Почепцов), дискурсології (Карасик, Чудинов, Шейгал, Chilton, van Dijk), критичного аналізу дискурсу (Чернявська, van Dijk).

Сучасне телебачення пропонує багато різноманітних жанрів екранної продукції: новини, інтерв'ю, бесіди та дискусії, прес-конференції, брифінги, коментарі та обзори, очерки, замальовки та інші. Одним з найпопулярніших жанрів, що об'єднує в собі ознаки дискусії, інтерв'ю, розважальної та інформаційно-аналітичної передачі, є ток-шоу [11]. Ток-шоу, обраний за об'єкт дослідження, виділяється з-поміж інших телевізійних продуктів (дискурсів окремих жанрів), тому що перебіг розмови контролюється режисером, регулюється ведучим, формується учасниками – гостями та оцінюється аудиторією – глядачами [16, с. 490]. Але проблема характеристик дискурсу політичного ток-шоу як особливого за жанром різновиду медіадискурсу ще чекає розв'язання, що зумовлює актуальність даної роботи. Мета даної статті – схарактеризувати дискурс ток-шоу як особливий вид інституційного дискурсу, виділивши його основні категорії. Для розв'язання цієї задачі використовувалися записи двох найпопулярніших американських політичних ток-шоу за даними сайту TVNewser: Face the Nation (3 млн. глядачів) та Meet the Press (2.89 млн. глядачів), які послуговували матеріалом дослідження.

У вітчизняній та зарубіжній науці ток-шоу (далі – ТШ) досліджувались як різновид медіапродукту та суспільне явище (Б. М. Тімберг, Л. Гріндстафф, Дж. Міттелл, І. Чайка, Н. Островська, О. Шерман), як жанр телевізійного дискурсу (І. Победоносцева, О. Ларіна, Е. Могилевська), окремо розглядалися прагматичні особливості ТШ (К. Грегори-Сігнес, К. Іліе). За даними досліджень саме ток-шоу з перших днів свого виникнення пронизували теле та радіоэфір протягом усього дня та займали 24% усього радіоэфіру з 1927 по

1956 і майже 40-60% денного. На телебаченні з 1949 по 1973 роки приблизно половина годин денного ефіру та 15-20% вечірнього ефіру займали програми ток-жанру тієї чи іншої тематики, приносячи своїм каналам 90% аудиторії у 80-ті та 65% аудиторії у 90-ті роки ХХ століття [17]. На сьогоднішній день різноманіття програм ток-жанру дозволяє охопити всі вікові категорії аудиторії, що дозволяє говорити про необхідність вивчення впливу ток-шоу на формування культурного та політичного світогляду людей.

Будь-яке ТШ можна порівняти з форумом, на якому суспільство розглядає теми та порушується питання, що визначають основні базові цінності суспільства. Саме це дає можливість ученим говорити про необхідність вивчення ток-шоу як особливого типу дискурсу, оскільки його мова дає можливість сконструювати своєрідний мовленнєво-культурний портрет суспільства на певному етапі його розвитку.

Слідом за І.С. Шевченко і О.І. Морозовою, дискурс розуміємо як «інтегральний феномен, мисленнєво-комунікативну діяльність, що відбувається в широкому соціокультурному контексті; вона є совокупність процесу та результату, характеризується континуальністю та діалогічністю» [14, с. 28]. ТШ – це «гібридний» тип дискурсу на телебаченні та радіо, оскільки об'єднує моделі комунікативної та соціальної поведінки, що належить до різних типів дискурсу [16, с. 489]: інституційного та побутового.

Дискурс як складна комунікативна подія, мова в ситуації спілкування, передбачає наявність діалогу між партнерами по комунікації, отже, діалогічна природа телевізійного дискурсу виникає з визначення його як підкреслено інтерактивного способу мовної взаємодії телекомунікантів [6].

Ток-шоу можна віднести до телевізійного дискурсу, який розглядається О. Ларіною як телевізійне мовлення в ситуації соціальної взаємодії телекомунікатора й телеаудиторії та являє собою макросистему, в якій втілюється комунікація досить широкого кола людей, що мають різні соціальні, вікові, професійні, територіальні та культурні характеристики [7, с. 166].

ТШ – досить складний гібридний тип дискурсу, в якому важко провести межі між розмовою (talk), що за своєю природою є діалогічною, та шоу (show), що передбачає монологічність, між публічністю та приватністю, між колективним та особистим досвідом, між думкою експертів та власним досвідом, між масовою та між особовою комунікацією [16, с.489]

ТШ є унікальним феноменом у медійному просторі, оскільки поєднує моделі різних видів соціально-зумовленої комунікативної поведінки, що належить до різних типів дискурсу, об'єднуючи в собі ознаки інших медійних форм, таких як інтерв'ю, дебати, сіткою, вікторини. Але водночас ТШ має свої ознаки, що виділяють його серед інших медійних продуктів: формат, форму регулювання, часові рамки, мету, загальну направленість, особистість ведучого і учасників (їхні біографії, освіта та походження), їх цілі та стосунки між ними. Саме ці ознаки-параметри дають змогу провести класифікацію ТШ: 1) за типом теми, що обговорюється: економіка, спорт, мода, психологія, література, кулінарія та інші; 2) за учасниками-гостями: група фахівців, група фахівців та учасники події, учасники події; 3) за формою організації розмови: журнальний формат розмови на одну проблемну тематику, журнальний формат розмови на декілька проблемних тематик, бесіда між ведучим та гостем один-на-один; 4) за етичною направленістю; 5) за часом трансляції: транслюються з ранку (по буднях, по неділях), транслюються в день (по буднях, кожен день, транслюються ввечері, транслюються вночі) [17].

Дискурс ТШ має гібридну природу. З одного боку його розглядають як дискурс розмови один на один, що поєднує в собі ознаки різних різновидів даного типу дискурсу, як звичайна розмова, розмова в суді, розмова у класі, розмова між доктором та пацієнтом, інтерв'ю [15, с. 217-218]. З іншого боку, дискурс ТШ направлений на глядача у студії та біля телеекрану, що само по собі порушує «інтимність» розмови.

Лише в такому телевізійному жанрі, як ТШ, особиста розмова поєднується з публічними дебатами, поєднуючи правила поведінки та стратегії, що присущі інституційному та побутовому типам дискурсу [16, с. 489], розмиваючи існуючі між ними границі. Саме тому дискурс ТШ називають квазі-розмовним (quasi-conversational by Gregori-Signes, 2000) або напів-інституційним (semi-institutional by Ilie, 2001)

Гібридність дискурсу ТШ виявляється й у функціях, що вони виконують: з одного боку вони мають на меті розважити аудиторію, а з іншого – інформувати, тим самим впливаючи та формуючи погляди на суспільство, політику в цілому та політичне життя в країні. Звичною формою подачі інформації для глядача є випуск новин, реклама товару чи події, або більш прихованою (завульованою) – інтерв'ю. Так само як і в інтерв'ю, в ТШ спостерігається розмова у вигляді запитання-відповідь, де роль інтерв'юера виконує ведучий, а роль інтерв'юємого – запрошений гість. Але, на відміну від інтерв'ю, де безпристрасність та об'єктивність при обговоренні необхідне, розмова-інтерв'ю ТШ тісно переплітається з особистістю розмовляючих, допускаючи емоційно забарвлене висловлення думки як ведучим, так і гостями. Перебіг розмови може перериватися оцінним висловленням або коментарем.

Таким чином, окрім ознайомлення з подією, формат ТШ дає можливість висловити власну суб'єктивну думку. Виходячи з такого поєднання двох функцій (інформативної та розважальної), вчені називають ТШ інфорозважальним (infotainment).

«Гібридність» дискурсу ТШ виявляється і в поєднанні ознак, притаманних інституційному та побутовому дискурсам: поєднання спонтанної розмови з цілеспрямованою, розмови контрольованої ведучим-модератором та неконтрольованої розмови, поєднання інституційних ролей учасників з неінституційними [14].

Дискурс ТШ, як інституційний тип дискурсу, являє собою спілкування в межах статусно-рольових стосунків [3], але це не просто спілкування заради спілкування, воно має певні цілі та учасників, вибір яких залежить від типу дискурсу. Так, метою дискурсу політичного ТШ є, з одного боку, розважити та проінформувати аудиторію, а з іншого – створити певний політичний імідж, щоб завоювати чи утримати владу, а його учасниками є ведучий-модератор ТШ, запрошені гості (політики та суспільні діячі) та аудиторія (суспільство).

Для побудови моделі інституційного дискурсу необхідно виділити суттєві ознаки/категорії дискурсу, які будуть загальними для всіх жанрів даного дискурсу та відрізнятимуть його від інших типів дискурсу.

Досить складно побудувати вичерпну та чітку систему таких категорій, оскільки вони представляють складну модель, особливості якої залежать від типу кожного конкретного дискурсу. Так, В.Г. Карасік пропонує класифікацію дискурсів за чотирма групами ознак: 1) конститутивні, 2) жанрово-стилістичні, 3) змістові (семантико-прагматичні) та 4) формально-структурні [4].

І. С. Шевченко розрізняє такі категорії, що характеризують дискурс: 1) когнітивні категорії (інформативність, когезія), 2) комунікативні (інтенціональність, адресованість, ситуативність), 3) метадискурсивні (засоби оформлення дискурсу як процесу – стратегії та тактики, жанрово-стилістичні особливості, фатичну метакомунікацію, зміна комунікативних ролей) та 4) інтердискурсивність [13, с. 8].

Спираючись на ці класифікації, пропонуємо виділити загальні **категорії** у складі дискурсу політичного ТШ: інформативність, тематична єдність, інтенціональність, адресованість, канал спілкування, ситуативність, стратегії та тактики, фатична метакомунікація та зміна комунікативних ролей. Розглянемо детальніше кожен з цих категорій.

Інформативність. Ця категорія до певної міри характеризує будь-який тип дискурсу, але напругу залежить від комунікативної мети дискурсу [4]. Метою дискурсу політичного ТШ є вплив та формування поглядів на суспільство і політику, але сам процес спілкування не менш важливий, аніж його результат.

Тематична єдність. Кожен дискурс являє собою певну єдність змісту, тематики та стилю, реалізовану з метою досягнення будь-яких комунікативних задач [4]. Аналізуючи дискурс політичних ТШ, ми можемо виділити в ньому ключовий концепт, навколо якого будується усе спілкування, це ВЛАДА.

Інтенціональність. Категорія дискурсу, що має на увазі комунікативні наміри мовця. Стосовно дискурсу політичного ТШ дана категорія напругу залежить від мети дискурсу: інформувати та розважати, а також побудити до певних дій.

Адресованість. Структура дискурсу передбачає наявність двох ролей: адресанта (мовця) та адресата. Дискурс ТШ орієнтований на два види аудиторії: прямо адресовану аудиторію (гості у студії) та аудиторію біля екранів телевізора, яка, власне, і розглядається як основний реципієнт повідомлення [15, с. 235].

(1) SCHIEFFER: *And good morning again. Well, we're getting more detail this morning on why the government has closed those 22 American diplomatic posts across the Mideast and North Africa, and why they are taking so seriously the threat of a possible al Qaeda attack.... Bob, why are they taking this one so much more seriously than some of the things in the past? (Face the Nation, August 4, 2013).*

Так, ведучий спочатку звертається до масової аудиторії, інформуючи про основні питання, що будуть обговорюватися, а потім – безпосередньо до гостя студії, адресуючи йому своє запитання.

Однією з характерних ознак адресованості дискурсу є розподіл статусних ролей. Як інституційний дискурс, що характеризується достатньо «чіткими статусно-рольовими характеристиками учасників спілкування, певною метою спілкування...і є спеціалізованим клішированим різновидом спілкування...», що «... будується за певним шаблоном» [4, с. 195], дискурс ТШ будується на спілкуванні базової пари учасників комунікації – ведучий та запрошений гість – з чіткими статусними ролями (ведучий ставить питання і задає напрям розмови, а гість – відповідає на питання). Розмова у ТШ теж має відповідну тематику і спрямована на створення певного образу, картини у свідомості слухачів (що є ознакою інституційного дискурсу), але іноді співрозмовники відходять від своїх статусних ролей, що більш характерне для особистісно-орієнтованого дискурсу (2).

(2)SCHIEFFER: *Taylor, you've written all these books about the Civil Rights. Were you there that day? I'm...*

BRANCH: *No, I was at summer football camp in high school in South Georgia... (LAUGHTER) And it was over 100 degrees. I wish I had been there. (Face the Nation, August 25, 2013).*

Відповідаючи на запитання ведучого про написання книги, гість студії розповідає про перебування у літньому таборі та жартує про погоду, тим самим змінюючи тональність розмови з офіційної до більш особової. Така розмова більше схожа на звичайну бесіду, що відбувається у приватній обстановці, між співрозмовниками, що мають однакові мовленнєві права та рівноправні статуси. Ця ситуація різко відрізняється від чіткої інституційної схеми перебігу дискусії, що контролюється ведучим.

Для дискурсу ТШ не останню роль відіграє **канал спілкування**. Будучи медійним продуктом ТШ має певну структуру (frame). З одного боку, ТШ обмежене ситуативно (відбувається в певній обстановці – студії, спрямоване на масову аудиторію, регулюється командою професіоналів), а з іншого – дискурсивно (обмежене в часі, обмеження у виборі промовця та черговість розмови), що обмежує вибір мовних засобів. **Використання фраз-кліше** при анонсі програми, (3), (4) та закінченні програми (5) є характерними ознаками даного дискурсу.

(3) *From NBC News in Washington, the world's longest running television program, this is MEET THE PRESS with David Gregory*

(4) *From CBS News in Washington, FACE THE NATION with Bob Schieffer.*

(5) GREGORY: *We're out of time for today. Thanks to each and every one of you for your perspective this morning. That is all for today. We'll be back next week. If it's Sunday, it's MEET THE PRESS. (Meet the Press, April 7, 2013).*

Як модератор програми, що повинен стежити за часовими обмеженнями ТШ, ведучий має повноваження закінчувати обговорення та оголошувати перерву на рекламу (6), підводячи підсумок обговоренню та роблячи анонс наступної теми. І хоча не існує жодних стандартизованих висловлень, ведучими використовується обмежена кількість особливих перформативних висловлень. Наприклад:

(6) DAVID GREGORY: *I've got to get a break in here. Thank you all very much. We're going to take a quick break. When we come back*

(COMMERCIAL)

DAVID GREGORY: *And we're back. ... (Meet the Press, April 14, 2013)*

Міна комунікативних ролей – це операціональна метадискурсивна категорія, яка забезпечує структурування і регуляцію діалогічного дискурсу в режимі реального часу шляхом переходу ролі мовця від одного учасника спілкування до іншого, добровільного / примусового завершення комунікативного внеску одного комуніканта і привласнення права на внесок іншим [5]. Зазвичай зміна комунікативних ролей відбувається плавно та регулюється ведучим, але в ситуаціях, коли потрібно спрямувати розмову в потрібне русло або дотримуватися часових обмежень шоу, ведучий може вдатися до перебивань. У наступному прикладі розмова йде про правомірність звинувачення уряду США у залякуванні політичних противників, коли гість студії намагається висунути необгрунтовані обвинувачення, ведучий просить утриматись від подібних тверджень або пред'явити докази, перебиваючи його промову і спрямовуючи розмову (7):

(7) SEN. MCCONNELL: *Actually, there is a culture of intimidation throughout the administration. The IRS is just the most recent example (...)*

GREGORY: *But Senator, that-- that was a leap...*

SEN. MCCONNELL: *...who think that...*

GREGORY: *...that's a leap that can you make as argument, but you don't have fact to back it up. You can create and I just asked...*

SEN. MCCONNELL: *Well, the investigation...*

GREGORY: *...I asked Dan Pfeiffer about it. You, can you talk about a culture? Do you have any evidence that the President of the United States directed what you call a culture of intimidation at the IRS to target political opponents?*

Але іноді перебіг розмови виходить з-під контролю ведучого, і його самого перебивають, і ми спостерігаємо спонтанність та неконтрольованість зміни ролей. Подібна ситуація спостерігається у продовженні попереднього прикладу: ведучий намагається уточнити інформацію, що його цікавить, а співрозмовник (сенатор) ніби не чує його і просить надати слово йому (8).

(8) GREGORY: *But let me just...*

SEN. MCCONNELL: *And...*

GREGORY: *...stop you for a second, when you talk about the nanny state.*

SEN. MCCONNELL: *Look-- look, David. David, let me finish.*

GREGORY: *It is interesting going back to...*

SEN. MCCONNELL: *David, let me finish. David, let me finish. The investigation has just begun... (Meet the Press, May 19, 2013).*

Отримані результати дозволяють зробити висновок, що хоча формально дискурс політичного ТШ є інституційним видом дискурсу (інформативний та тематично об'єднаний, відбувається в певних умовах, характеризується чіткими статусними ролями співрозмовників та використанням ведучим певних тактик і стратегій та фраз-кліше), у деяких сферах він перетинається з іншими видами дискурсу. Його гібридність проявляється у його комунікативних цілях та формі; для інституційного дискурсу нехарактерне: спілкування заради спілкування чи з метою розважити адресата, мовленнєва рівність мовців та спонтанність при зміні комунікативних ролей. Саме це дає можливість говорити про семі-інституціональність дискурсу політичного ТШ.

Виділення дискурсу політичного ТШ в окремий жанр медіадискурсу відкриває перспективи для дослідження жанрових характеристик дискурсу політичного ТШ.

Література

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс [електор. рес.] / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – Режим доступа : <http://lingvisticheskiy-slovar.ru/description/diskurs/168>.
2. Голоднікова Ю.А. Политическое ток-шоу как всеукраинская медиаигра / Ю.А. Голоднікова // Ученые записки Таврического національного университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальная коммуникация». – 2008. – Том 21(60). – № 1 – С. 268–276.
3. Карасик В.И. О типах дискурса / В.И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс : сб. ст. / под ред. В. И. Карасика, Г. Г. Слышкина. – Волгоград : Волгоград. гос. пед. ун-т, 2000. – С. 5–20.
4. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477с.
5. Лавріненко І.М. Міни комунікативних ролей у сучасному англомовному кіно дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “ Германські мови” / І.М. Лавріненко. – Харків, 2011. – 21с.
6. Ларина Е.Г. Лингвопрагматические особенности ток-шоу как жанра телевизионного дискурса (на материале телевизионных программ) : автореф. дис. канд. филол. наук. [электронный ресурс] / Ларина Е.Г. / – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/lingvopragmaticheskie-osobennosti-tok-shou-kak-zhanra-televizionnogo-diskursa-na-materiale-a>.
7. Ларина Е.Г. Телевизионный дискурс и его жанровое разнообразие // Вестник ВолГУ. Серия 2 : Языкознание. – 2006. – № 5. – С. 166–168.
8. Могилевская Э.В. Ток-шоу как жанр ТВ : происхождение, разновидности, приемы манипулирования [электронный ресурс] / Э.В. Могилевская // Научно-культурологический журнал Relga. – 2006. – №15(137). – Режим доступа: <http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=1114&level1=main&level2=articles>.
9. Островська Н. В. Роль суспільно-політичних ток-шоу в передвиборчий період [електр. рес.] / Н. В. Островська / – Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_sk/2010_2/files/SC210_12.pdf.

10. Победоносцева І.Є. Телевізійний дискурс у культурному просторі постмодернізму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознав. наук: 17.00.04 [електор. рес.] / І.Є. Победоносцева – Режим доступу : <http://disser.com.ua/contents/8991.html>.

11. Телевизионная журналистика: учебник. – 4-е издание / редколлегия: Г.В. Кузнецов, В.Л. Цвик, А.Я. Юровский. – М. : Изд-во МГУ, Изд-во «Высшая школа», 2002. – 304 с.

12. Чайка І.Ю. Карнавальні аспекти політичного ток-шоу: соціально-філософський аналіз [електр. рес.] / І.Ю. Чайка // Гілея: науковий вісник : збірник наукових праць. – К., 2010. – Вип. 34. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_34/Gileya34/F13_doc.pdf.

13. Шевченко І.С. Дискурс и его категории / И.С. Шевченко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2011. – № 973. – Вип. 68. – С. 6–12.

14. Шевченко І.С. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність / І.С. Шевченко, О.І. Морозова // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. – Х. : Константа, 2005. – С.21–28.

15. Ilie C. Semi-institutional Discourse: The Case of Talk Shows / C. Ilie // Journal of Pragmatics. – 2001. – № 33(2). – P.209–254.

16. Ilie C. Talk Shows / C. Ilie // Encyclopedia of Language and Linguistics 2nd Edition. – Oxford: Elsevier. – 2006 – Vol. 12. – P. 489-494.

17. Timberg В.М. Talk Show [електр. рес.] / В.М. Timberg – Режим доступа: <http://www.museum.tv/eotv/talkshows.htm>.

УДК 81'373:61

Плигун О. А. (Суми)

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МЕТАЗНАКІВ «ТЕРМІН», «ТЕРМІНОЛОГІЯ», «ТЕРМІНОСИСТЕМА»

Розглянуто варіативність дефініцій понять «термін», «термінологія» та «терміносистема» на матеріалі термінологічного апарату медичної науки. Досліджується процес переходу в загальнолітературну мову термінологічних одиниць, які зберігають етимологію, але використовуються в англійському та українськомовному медичному дискурсах у новому значенні.

Ключові слова: термін, термінологія, терміносистема, медичний дискурс, детермінологізація.

Рассмотрена вариативность дефиниций понятий «термин», «терминология», «терминосистема» на материале терминологического аппарата медицинской науки. Изучается процесс перехода в общелитературный язык терминологических единиц, которые сохраняют свою этимологию, но используются в англоязычном и украиноязычном медицинском дискурсах в новом значении.

Ключевые слова: термин, терминология, терминосистема, медицинский дискурс, детерминологизация.

The article deals with the definition variation of the notions «term», «terminology» and «terminological system» based on the material of medical terminology. The process of transferring of terminological units into literary language is investigated. The terminological units preserve their etymology, but are used in English and Ukrainian medical discourses in new meaning.

Key words: term, terminology, terminological system, medical discourse, determinologization.

Розвиток національної термінології тісно пов'язаний з розвитком процесу пізнання у відповідній науковій галузі, оскільки мова є засобом збереження, опрацювання та передачі інформації. Термінотворення – завжди осмислений процес, терміни виникають, утворюються по мірі осмислення їх необхідності.

Науково-технічна революція в сучасному суспільстві приводить до підвищення значення термінології різних наук як засобу отримання й організації наукових знань. Питання інформаційного забезпечення та науково-технічного обміну відіграють ключову роль при термінотворенні. Загальновідомо, що термінологія різних наук, невпинно перебуваючи під впливом процесу інтернаціоналізації, розвивається за участі запозичень з різних живих та «мертвих» мов. Розвиток термінологічної системи медицини на сучасному етапі її існування є відображенням прискореного прогресу, спеціалізації медичної науки, що створює потребу в значній кількості нових термінів.

Проблеми мови науки розглядали як нагальну ще на початку ХХ сторіччя Г. О. Вінокур, Я. А. Климовицький, Д. С. Лотте, О. О. Реформатський. За останні роки робота над дослідженням термінології набула надзвичайного розмаху. Велика кількість вітчизняних (В. І. Ветошук, І. М. Головка, А. С. Д'яков, М. С. Зарицький, Т. Р. Кияк, Л. І. Петрух, Г. Н. Топоров) та зарубіжних (Ю. Д. Аפרесян, В. М. Лейчик, А. В. Суперанська, В. А. Татаринів, Heringer H., Fleischer W., Schmidt V.) спеціалістів займаються систематизацією, стандартизацією термінології, підготовкою спеціалізованих словників, зокрема і проблемою визначення самого поняття термін.

Актуальність роботи зумовлена загальнонауковою спрямованістю лінгвістичних студій на комплексне вивчення особливостей структурної та семантичної організації терміносистеми, способів її організації та саморегуляції у процесі еволюції та інволюції.